

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 75. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminica. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
toiei pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'ta prin scrisori francate, adreseate
catra espeditura. Pretulu prenumerati-
unei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 23 Sept. (5 Oct.) 1865.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Coron'a, Austri'a si dietele sale.

Noi, cari reproducem in „Zimbarea ministrilor si a si-
stemei in Austri'a“ in nr.ii 64, 66 si 67 ai Telegrafulu, am
voitu a ne exprima sperantia: ca, deca, germanismulu celu
mare si cu acest'a liberalismulu germanu austriacu a cadutu
dimpreuna cu Domnulu de Schmerling, apoi dualismulu, ce e
posibilu numai intre partitulu lui Kaiserfeld si a lui Deak, lip-
sindu factorulu germanu, nu se va pote realiza sustinutu nu-
mai de dualistii magiari, si astfelu sacr'a vointia a Maiestatei
Sele, depusa in Diplom'a din Oct. 1860, adeca a utonomi'a
tieriloru si egal'a indreptatire a natiuna-
litatiloru, va triumfa in fine, reproducemu din „Zu-
kunft“ Nr. 38 apretierea Manifestulu imperatescu din 20 Sept.
a. c., din care se pote vede, ca e mare siantia de a ni se re-
aliza nutrit'a sperantia.

Imperatulu a vorbitu catra poporele sale — cu seriosi-
tate, cu marire si plinu de incredere, precum putini monarhi
au mai facutu pana acum. Diu'a 20 Septembrie, in care au
vorbitu asi'a Imperatulu, totu cu acea lumina radiosa va stra-
luci in istoria Austriei ca 20 Oct. Atatu in acea diploma din
Oct., catu si in Manifestulu din Sept. domnesce acelasi spi-
ritu inaltu alu stimarei dreptului, aceeasi consciintia constitu-
tionala, aceeasi credintia in popore. Deca coron'a in cea
antia diploma si-a manifestatu cu solenitate voia sa, ca
adeca de aci inainte are sa domnesca principiulu constitu-
tionalu in tota Austri'a, asi'a in Manifestulu din urma arata de
nou calea trasa deja in diploma, dar parasita de ministrii ce
si nita de obligatiuni — cale, ce sta intru a aduna din tote
laturele pe tote poporele la o libera conlucrare, ce
singura numai pote duce la fapt'a regenerarei constitutionalu
a Imperatiei.

Manifestulu din Sept. este unu actu alu stimarei cei mai lo-
iali catra dreptu, caci, pecandu in tierile ce se tinu de coron'a
unguresca pretotindeni se apuease firulu dela dreptulu istoricu
alu constitutiunei, si pecandu se ascepta realizarea represen-
tatiunei Imperatiei dela liber'a consimtire a dieteloru dincolo
de Lait'a, coron'a proclama in acestu actu de stata dreptulu
ca concesu si deplinu staviritu, provocandu-se la diplom'a din
Oct. de nou in modulu celu mai solenelu „ca adeca po-
porele sa participe prin reprezentantii sei
legali la legislatiune si la afacerile fi-
nantiiali.

Manifestulu din Sept. este expresiunea consciintiei con-
stitutiunali cei mai curate, caci acel'a, sistandu activitatea ace-
lei legi asi'a numite „despre reprezentatiunea Imperiului dela
26 Februaru 1861“, prin acestu actu mare surpa deplinu a-
celea fictiuni neferieite de dreptu, cari, subt aparentia de
constitutiunalismu, dadera majoritatea poporeloru legata asi'a
dicendu in man'a unui arbitrariu ministerialu si parlamentaruu,
si, asecurandu la tote dietele, si prin acest'a la tote natiunile
dincoce de Lait'a, de a participa la fapt'a buneii intielegeri,
cu acest'a include ranele, ce o sistema fatala le casunase
constitutiunalismulu celui adeveratu si
totdeodata drepturiloru sante si istorice a-
le tieriloru, precum si principiului totu asi'a
de santu alu egalei indreptatiri natiunali.

In fine Manifestulu din Sept. este unu actu de incredere
forte marinimos'a, caci prin acel'a Monarchulu reconstituirea
constitutiunala a Monarchiei si cu acest'a interesele cele mai
insemnate — ba potemu dice sortea Imperiului chiaru — le de-
pune in manile poporeloru.

La o atare maratia fapta de incredere a Monarchulu, me-
rita ca poporele sa raspunda cu o incredere totu asi'a de
maratia; si noi nutrimus sperantia mare, ca a-
cest'a asi'a va si fi.

Cu putinu mai nainte ingrijiri grele desceptasera in mai

multe natiuni ale Monarchiei o profunda nelinisee, cari — ve-
diendu tote a fi puse la intrebare si pe partite in activitate a
sustine, ici cele ce nu se mai pot sustine, eara colo a nisui
la cele ce se dovedisera odata a fi periculose, — se temeau
de apropiarea unei periode, candu nu era a se mai lupta numai
pentru ceva mai multu seu mai putinu, ci pentru tote.

Anume era program'a, sustinuta de done mari partite din-
coci si dincolo de Lait'a, ce tindea a face din senatulu angustu
in Vienn'a si din diet'a in Pest'a pe cei doi venitori factori ai
Legislatiunei Imperiului, si pe colonnele celea mai principali
parlamentari ale unui Guverniu, impartitu in doue intre ele-
mentele celu germanu si celu magiaru, si care programa cu a-
tatu era mai inclinata a nelinisti in gradulu celu mai mare
pe Romanii si Slavii din Austri'a, cu catu unele facute seu
lasate a le noului Ministeriu se pareau a favoriza acesta programa.

Prin celu mai din urma Manifestu alu Coronei, carele
— provocandu-se la diplom'a din Oct. pe deoparte, sustine
unitatea Imperiului atatu in privintia legislatiunei ge-
nerali, catu si a esecutivei Imperiului, si suspendandu
de alta parte, senatulu imperialu angustu, concede tuturoru
dieteloru tieriloru unu votu asup'a cestiunei de bun aintielege-
re — se franse asi'a dicendu verfulu susamintitei programe —
si potemu dice: ca dualismulu, carele, din punctu de vedere
alu dreptului istoricu alu tieriloru, precum
si din celu alu egalei indreptatiri natiunali a fostu
pururea cu nepotintia — astadi si pana acusi a devenitu o
nepotintia factica. Fara indoiele intr'o tier'a seu alt'a
nu voru lipsi tendintie si nisuintie natiunale ne cumpetate:
inse activitatea contimpurana a dieteloru va firma in acesta pri-
vintia unu corectivu reciproc celu mai salutaru, si actulu
privitu din acestu punctu de vedere, prin care Guverniu con-
chiam'a tote dietele pentru ca sa audia vocea tuturoru asup'a
cestiunei de buna intielegere, este in adeveru o fapta de
barbatu de statu intielectu.

Influintia de binefacatore acestui actu, s'a vediatu, inca din
minutulu, candu acelasi s'a publicatu in modu oficiosu prin acea
impregiurare, ca organele, cari mai nainte se luptau eschisivu,
numai pentru o deslegare in sensu dualisticu, incepura a-si aduce
aminte de diplom'a din Oct. — Si acea influintia va capeta in celu
mai de aproape tempu o estensiune inca si mai mare prin aceea, ca
partitulu celu mare federalisticu, carele cu utonomi'a istorica
a tieriloru scrisese totdeodata pre flamur'a sa si egal'a in-
dreptatire natiunala si unitatea imperiului,
acum, simtiendu a ave la spate intru intentionile Guverniu-
lui o pusetura secura, in urmarea acestor'a este in stare a pa-
si contra tendintieloru dualistice cu o energia mai
moderata, cu scopu spre a si recruta pentru amintitele prin-
cipie din ce in ce totu mai multi, proseliti, ca in fine in mo-
dulu acest'a, sa-si pota implini misiunea de impa-
ciuire intre centralisatiune si dualismu si
intre partitele de soiulu acest'a.

Luptele ce mai avemu sa le facemu pre terenulu drep-
tului de statu si celu natiunala, voru lua o fatia din ce in ce
totu mai fructifera si mai salutaru atatu pentru Austri'a catu
si pentru natiunile ei, tocm'a prin acea impregiurare, ca de aci
inainte nu mai aparu tote amenintiate si de a-
ceea tote de aperatu.

Nu fara ratiune amu recomandat noi competulu, ce ni-
lu impune la toti situatiunea presenta. Partitulu centralisticu
si pune tota sperantia sa pe aceea ca adeca sesiunea ce se
ascepta a dieteloru tuturoru, in locu de buna intielegere spe-
rata, ce aru da lovitura mortii la caus'a acelui partitu, va
produce numai unu caos de contradicere pre campulu dreptu-
lui de statu si alu natiunaltatiloru candu apoi iarasi sa vina
densii la mijlocu cu faptele sale de scapare (mit rettenden Tha-
ten) si Guverniu sa vina iarasi in nevoia de a caut'a si afla la
densii ajutoriu.

Corón'a prin acestu Manifestu din Sept. alu seu si-a in-susitu plina de incredere acelu adevuru din dîs'a de atâtea ori repetita — a opusatiunei de mai nainte, ca adeca Austri'a, nu este in senatulu imperialu, ci ea se afla in dietele sale, si nu-mai din acestea se pôte crea si nasce de nou. Toem'a precum aceeași odiniora, recunoscendu dreptulu bilateralu istoricu alu tieriloru, a asternutu sanctiunea pragmatica a lui Carolu VI inaintea dieteloru Monarchiei spre pertractare si priimire, asiá si acum ea s'a determinatu din libera initiativa, cá sa aduca la deslegare cestiunea unei uniuni reali constitutiunali a totororu tieriloru imperatiei prin intielegere cu dietele tieriloru si constituirea in modu constitutiunali a Imperiului Austriacu sa o aduca la perfectiune printr'o a dóu'a sanctiune pragmatica.

Remâne acum la popóre a face onóre adevurului, ca Austri'a e in dietele sale. cu aceea cá ver ce partitu nationalu si politicu, cerendu pentru sine ce i se cade dupre dreptu si dreptate, sa dea Imperatiei ce e a Imperatiei. M.

Revista diuaristica.

Manifestulu si rescriptele reg. nici acum nu incetéza a fi cause de desbateri in felu si forme.

„Times“ diuariu englezescu dupa ce-si esprima convingerea ca Imperatul Austriei e decisu a dá in o forma mai buna institutiunile ce li-au luat dela supusii sei, dice: ca o victoria pacinica in Ungari'a e de insemnatate nepretiuivera si ca ori cum va judecá cine-va pe Austri'a, ea, fatia cu Ungurii cari se tinu cu atát'a cerbicia de drepturile loru cele vechi, va fi privita cá o innoitoria revolutiunaria. Firesce ca aceeași fóia nu pôte sa nu adauge, ca cu tóte acestea regimulu nu trebuca sa umble asiá fára crutiare cu institutiunile reprezentative sustatóre si sa nu fia facutu o tabula rasa din ele. „Austri'a“ dice mai departe aceeași fóia „au fostu prea multu tempu sacrificata unei idei si e tempulu cá sa ia notitia de lumin'a ce se vede prin crepaturile edificiului ce se clatina. Pentru cá sa se faca din Austri'a o monarchia unitaria au fostu espusa la pericollu cei mai mari, cari lesne putea sa puna capetu existintiei ei. Numai cá sa nu se faca federalistica, au preferatu Austri'a a se debilitá si a se risipi si asiá a pasi totu mai aproape de abisulu unei bancrute de statu. Póte ca rezultatele cele mai nóue ale Americiei voru fi convinsu pe Austri'a ca sistemulu regimului federativu nu e toem'a asiá debilu precum l'a presupusu de atâtea ori barbatii de statu ai Austriei.“

„Prin unu regimu federalisticu ca celu alu Americiei Austri'a va fi in stare a priimi in reuniunea stateloru si state nóue; prin o politica circumspecta care i-aru restabili finantiile póte statele dela dunare unulu dupa altulu sa le traga la sine si sa le absorbá indata ce se voru desface de cátra trupulu celu morbosu alu Turciei, carele nu mai are in sine putere de a le retiné. Condiitiunea cea d'antáiu a unei atari politici e forma federalistica si restaurarea finantieloru, pentru ca aru fi absurdu sa créda cine-va ca Austri'a va trage state nóue la sine, candu fructulu celu d'antáiu alu uniunii cu deins'a aru fi suprimarea nationalitáti, limbei si a moravuriloru si participarea la ruinulu finantialu.

„La Presse“ fóia francesca din Paris, dupa ce face mai intáiu pre cetitorii densei cunoscuti cu impregiaráre Austriei dice: „Imperatul Austriei avea de alessu intre dóue sisteme opuse. Din punctulu de vedere alu politicei unitarie, ce au predominatu atát'a tempu, au potutu imperatulu impune Unguriloru si Croatiloru constitutiunea austriaca. Acést'a au fostu unu actu de asolutismu, si esperintiele dela 1861 incóce au doveditu nepotintia acestei procederi si a provocatu in contra-si opiniunea publica a Europei. Sistemulu alu doilea, carele sa pune acum in lucrare, face pre popóre judecatóre in caus'a loru propria. „Noi“ incheia fóia parisiava „trebuie sa recunóscemu fructuositatea si marimea acestei mesuri, ce se inchina principiului de autonomia, ea intaresce libertatea intr'o tíera unde poporulu numai prin diete póte sa graiesca, ea este unu apelu cátra popóre.“

N. Fr. Bl. dice la tóte acestea cá ascépta sa véda mai intáiu rezultatulu, pána atunci insa le aproba in principiu.

E interesantu a sci si aceea, ca o fóia de insemnatate din Pest'a spune pe fatia, ca de revederea constitutiunei din Fauru nu va sa scia nimic'a. Ungari'a dice ca nu au recunoscú'to nici odata; lasa dara ostenéla revederei celoru de dincolo de Lait'a cari au recunoscú'to.

Sabiiu 22 Sept. Adi s'a serbatu diu'a onomastica a Maiestatei Sele c. r. apostolice cu tóta pomp'a. La festiuitate au luat parte dregatoriele militare si civile din locu; iara din garnisón'a de aici din tóte trupele cáte o divisiune in parada de plina.

Sabiiu 22 Sept. Eri s'a fácutu aici alegerile pentru conflussulu la universitatea nationala pe 9 Oct. Dupa cum audímu alesi fura cons. gub. Ranicher si d. cons. de curte Zimmermann; de suplenti procurorulu Schneider si prof. H. Schmidt.—

„Herm. Ztg.“ in unulu din numerii sei ne spune ca in Scaunulu Nocrichiului s'a alesu pentru conflussu cons. de curte I. Bolog'a si presied. dela trib. superioru Herbert; la Cincu mare s'a alessu Dr. Teutsch si asessorulu scaunulu Capesius; la Mercurea judele reg. Macelariu si fiscalulu Hahn; la Brasiovu jur. distr. Bömches si secr. mag. Waechter; la Sighisior'a sen. Gull si secr. Theil.

Fiindca ne este vorb'a de alegeri trebuie sa amintim o impregiurare ce o audímu pe cale privata din mai multe párti resp. din comitate.

Audímu adeca ca unii de ai nostri nu se folosescu de dreptulu alegeriloru pentru dieta. Noi amu amintitu si in nrolu trecutu si amintim si acum ca pentru noi e in adevuru tristu ca amu perdetu terenulu legi dela 1865, carea erá favoritóre si pentru natiunea nóstra. Noi precum bunatatea asiá si legalitatea acelei legi nu o vomu poté ignorá nici odata si amu fi cei mai nemultiamitori ómeni din lume, cându amu despretiu-i-o. Inse déca Maiestatea Sea cá unu parinte alu totororu popóreloru sele vá cá cert'a si nemultiamirea sa inceteze odata de totu, credemu, ca noi sa nu ne jucámu cu detoriele nóstre atátu fatia cu Monarchulu cátu si cu noi cá natiune.

Bine aru fi fostu, o mai repetim, cá sa fia fostu o intielegere intre barbatii natiunei, din carea natiunea sa-si fia potutu luá indreptárele ei si sa lucre solidarmente, dar sa nu vina in positiuni critice si in ocaisiuni de a-si dá insasi testimoniulu de paupertate.

Sabiiu 22 Sept. Adi au tinutu comitetulu Asociatiunei siedintia, in carea s'au luat mai antáiu la desbateré bugetulu preliminaru de Adunarea generala. Nechiaritatea protocolulu cu privintia la bugetu au datu ocaisiune la desbateri lungi. Dar sa asceptámu protocolulu Comitetului cáci credemu ca acel'a va avé bunetate a ne dá lucrulu spre comunicare cu publiculu cá sa se póta convinge acest'a insusi.

Un'a impregiurare trebuie sa o deplorámu cum Adunarea s'a grabitu cu cassarea a duoru stipendii pentru facultatea filosofica la Vienn'a. Suntemu noi óre asiá grasi, asiá de satui descíntia incátu sa nu mai avemu lipsa de a ne veni barbatii pregatiti dela mentiunat'a facultate? Gemu gimnasiale nóstre cele numeróse (?) de doctori asiá incátu sa-i tramitemu inapoi, ori in tieri straine? Au nu vedemu noi ca déca amu vrea sa deschidemu mai multe gimnasii in tíera aru trebui sa umblámu cu lampasiulu pána sa aflámu barbatii destui, cároru sa le incredemu institutiunile acelea?

Laudámu intentiunea adunárei ca au inceputu a se ingrijí si de sciintiele tehnice si reale, dar apoi noi iarasi credemu, ca nu trebuie, cá ce se zidesce cu o mána cu cealalta sa se risipésca. Mai departe vedemu ca nu au aflatu cu cale a spriginí pre cei ce au concursu la ajutorulu adunárei in meseriele, pomologiele loru si alte de felulu acest'a, cari nu suntu mai putínu lucruri reale si la care toem'a Asociatiunea trebuie sa incurageze pe fia-carele. Aru mai fi multe de disu decátu le mai lasámu si nedise.

Orestia in 27 Septembrie 1865. Deputatii alesi la conflussulu nationalu sasescu (Universitatea sasésca) conchiámatu pe 9 Oct. 1865 suntu: Senatorulu Ioann Balomiri cu voturile tóte 32. si senatorulu Iosefu Schuller cu 15 voturi. Judele regescu Ignatiu Nagy a avutu 17 voturi, dara s'a declarat a nu priimi deputatiunea la universitatea sasésca, si asiá a remasu adunarea scaunala lángá Iosefu Schuller. Vótanti a fostu 2 Unguri 3 Sasi si 27 Románi.

Senatorulu Iosefu Schuller e acel'a care in 8 Iuniu 1862 cá senatoru magistratualu, cu ocaisiunea intempinárei a Escentiei Sele domnului Conte de Crenneville in cuventarea sea tinuta in drumu a spusu urmatórele:

„Románii despectéza dreptarile istorice ale celor'alalte natiuni, nu ascépta schimbárele afundu taitórie in constitutiunea tieri pána la legislatiunea formala, ci cu puterea propria a loru, cu lupta si-cuprindu dreptulu de nationalitate si de limba, si apoi cumca poporulu dasfranatu (das entfesselte Volk) se dedá la comunismu, anarchismu si la volnicia (Willkühr) nu platesce dárele legale imperatesci etc. etc.

(cauta Nr. 50 1862 a „Gazetei Transsilvaniei.“)

In astfelu de omu au pusu vr'o 10—11 alegatori romanesi din scaunulu acest'a (cu numele cunoscuti si sciuti) increderea loru, cá sa representeze scaunulu, care e mai nu-mai romanescu.

Astfelu de alegatori nu suntu vrednici de dreptulu frumosu de alegere, ca nu vedu mai departe decátu gáin'a, candu vrei sa o prindi cu gráuntiele.

Despre foculu intemplatu in 29 Maiu 1865 in colegiulu reformatu de aici, despre care se láti faim'a reutaciósa si din ura nationala scornita, cumca aru fi pusu de unu Románu, cumca acestu Románu aru fi fostu ascensu in podu lángá hornu, unde lu aru fi aflatu sub stengerea focului, cumca acestu Ro-

mânu aru fi fostu numai unu instrumentu a altoru Români mai multi de aici co'ntielesi spre aprinderea focului, acum deodată află cu cale a impertâsi, cumca acelu Românu, unu cocieriu, anume Cranciov'a, fiindu prinsu in arestu dela 29 Maiu pâna in 29 Iuliu 1865, in diu'a din urma a scapatu din prinsore, fâra de a fi aflatu magistratulu vr'unu prepusu legiuitu in contr'a dusului, investigatiunea in sa totu curge, dara nu in contr'a dusului, nice a unei persône anumite, ci numai spre constatarea modului, in care s'a escatu foculu. Insa precum despre o parte nu e frica asiâ despre alta parte nu e sperantia cumca punerea de focu se va poté constatá. (Ubi non est, ott ne keresd.)

Doué intemplâri istorice heterogene privitoare la colegiulu reformatu de aici au causatu prin foculu pomenitu din 29 Maiu 1865 sgomotulu si contrarietatea nationala activa a Ungurilor, si passiva a Româniloru. Un'a din acele doué intemplâri istorice au fostu maiialulu studentiloru gimnasiali Români din colegiulu reformatu de aici, impreunatu cu serbarea dilei 15/3 Maiu 1848, care maiialu serbatorescu nationalu a causatu o investigatiune aspra disciplinaria a directiunei colegiale in contr'a studentiloru Români din colegiulu reformatu, in sa fâra rezultatulu doritu, de-si maiialulu acel'a serbatorescu s'a privitu si declaratulu de o demonstratiune politica si nationala.

A dou'a intamplare a fostu serbarea dilei de 29 Maiu 1865 pentru gatarea zidirei a colegiului pomenitu prin o multime de Unguri din tóta tiér'a adunati aici in Orestia.

Sórtea vrú cá foculu pe coperisulu de sindile a colegiului tocm'a atunci s'au aprinsu dupa puscaturile cu tréscurile din curtea colegiului, candu Ungurii la vr'o 200 de in si pe treceau la masa intre toaste cu vinuri si cu siampagniu, si candu Ungurii absentia Româniloru dela petrecani'a si veselii'loru o priveau cu neplacere cá o demonstratiune.

Asiâ dara maiialulu serbatorescu romanescu din 15/3 Maiu 1865 a causatu mania ungeresca asup'a Româniloru si investigatiunea disciplinaria asup'a acestor'a, si faime reutacióse in jurnalele ungeresce asup'a Româniloru.

Investigatiunea disciplinaria si faimele reutacióse au causatu superarea Româniloru asup'a Ungurilor.

Superarea Româniloru asup'a Ungurilor a causatu absentia Româniloru dela prândiulu Ungurilor din 29 Maiu 1865.

Absentia Româniloru dela prândiulu Ungurilor din 29 Maiu 1855 a causatu neplacere si mania Ungurilor asup'a Româniloru, asiâ cátu in mania ast'a foculu intemplatu la colegiulu reformatu lu au cugetatu séu mai bine lu au socotitu de pusu prin Români din ura nationala, precumu s'au si latitu faim'a in tóta tiér'a.

Fiindu ca cocieriulu Cranciov'a din curtea ospetariei „la Szécsenyi“ a alergatu cu cei d'antâiu in podulu colegiului la focu, de au trebuitu sa sparga cu putere usi'a podului, cá sa póta intrá in podu; asiâ dara unii dintre Ungurii, cari au mersu minteni dupa Cranciov'a, si lu-au aflatu standu lângá hornu si lângá focu, (ca hornulu e lângá locul unde ardea), in mania loru nationala, lu au declaratulu acolo in podu de taciunariu, vreu a lu prinde acolo, est'a in sa apucase fug'a josu din podu, fuse in sa persecutatu de unu Unguru (Horváth Iános din tiér'a Hatiegiului) cu numirea de taciunariu, si asiâ intalnindu-se Cranciov'a persecutatu de Horváth cu multimea de Unguri cari alergau in susu pe trepte in podu, fu opritu, prinsu, dusu inderetru in podu, si acolo erá sa si afle mórtea din furia ungeresca, de nu lu luá capitanulu de gendarmi cu sâbi'a in mâna sub scutel'a sea si a altoru doi gendarmi.

Multi dintre Unguri, cari au látitu faima reutaciósa despre foculu acest'a, cunoscú gresiél'a loru, numai li e rusine a o marturisi apriatu; dara altii cá ómeni cu caracteru si iubitori de adeveru nu numai cunoscú dara si marturisescu intemplanu foculu de casuala, si nu de reutaciósa. Asiâ anume o Lazaru Laji dela Dobr'a, care cá Unguru nu a facutu din foculu pomenitu sgomotu nationalu, ci cá unu omu independentu, civilisatu, nu fantastu nationalu, spune intemplanu din convingerea s'a propria in interessulu adeverului, si se vede, cultura domniului nu e numai din cârti unilaterala si nationala, ci e din viétia practica, din conversatiunea nu numai nationala, ci aniversalá. N.

Idice lu in 10 Septembrie. Conferintia de docenti. Déca cine-va merita recunoscintia pentruca implinesce cu acuratetia, acele afaceri ce se tinu de oficiulu seu, cu cátu mai mare recunoscintia merita acel'a, care aceea ce face nu o implinesce numai pentruca i este impusa, ci o implinesce pentru ca e si strabatutu de bunatatea aceea ce are a o implini, precum si de insemnatatea rodureloru ce au sa produca implinirea aceea. —

O astfelu de recunoscintia este a se atribui Domnului Protopopu gr. or. a Tract. Giurgiului I. B. precum si docentiloru a aceluasi Tractu, pentru zelulu desvoltatu in conferintiele

tinute in arm'a unei gratiöse ordinatinni metrop. in privintia unoru obiecte scolastice.

Cá calatoriu prin muntii Giurgiului fuiú asiâ norocitu, a trece tocmai in acele dile prin numitul Tractu, candu D. Protopopu conchiamase la sine pre toti docentii spre a tine conferintiele. Ce e dreptu, prea multu nu este a se acceptá este in sa de ajunsu candu mai toti docentii aratá prin respunsurile si disputele lor, ca la objectulu ce au ale pertractá, au cugetatu mai inainte de a veni la conferintia, aratandu intru acestea si o emulatiune intru obiectele ce au ale propune, si si usiurare in metodulu de propunere.

O mare multiamire aflara fratii docenti in Computulu edatu si compusu de D. Profesoru I. Popescu, cautandu mai vertosu la usiurintia de a-lu pricepe, precum si la aflare a unui nou isvoru spre a poté propune mai cu succesu neincunjuraverulu obj., Computulu.

Domnulu Protopopu I. B. nu au pregetatu a incuarta si ospelá la sine pre toti docentii adunati la conferintia; totudeun'a data presidia la tóte conferintiele, de-si numai atunci venise dela scaldatori unde se usiurase in cátu-va de unu morbu, ce si-lu atrase prin recel'a suferita, in calatoriile DSele prin Tractu.

Bine aru fi candu pre la Români in tóte Tractele s'aru tine aceste conferintie, cáci pâna acum'a nu suntu semne ca nu suntu folositoare, ci din contra. — Binevoiesca dar on. D. Protopopu a Giurgiului I. B. a priimi din partea docentiloru multiamita pentru ostene'l'a cu care i-a condusu; iar din partea calatoriului, cea mai cordiala multiamita pentru bu'avointia cu care i au aratatu progressulu in cauzele scolastice; fratii docenti priimesca cea mai sincerá gratulare la intreprinderile scolastice, dorindu-le de odata cá acelu focu cu care se despartira dela conferintia se crésca intru puterea sea.

Unu calatoriu.

Principatele române unite.

Cestiunea ortografiei române.

Iata unu subjectu de care jurnalele de preste Carpati din Transsilvania si Banatuse ocupa cu o rara predilectiune. Acesta preocupatie din partea fratiloru nostri Români din Transsilvania, Banat si Ungaria o consideramu cá o manifestare matura a unoru spirite binecugetatore.

Cestiunea limbei in adeveru este de o importantia capitala pentru acei popoli ce dorescu si cauta a-si consolidá nationalitatea si esistintia lor.

Limbei, pe care ni-a pastral'o cártile Bisericei nostre ortodoxe, suntemu datori esistintia nostra nationala.

De limba mai antâiu de tóte s'au ocupatu acei barbati cu cugetarea matura, care au voitu sa inaltie natiunea lor si sa-i dea consciintia de demnitatea si chiaru esistintia ei.

Românulu care a facutu cea mai mare revolutie in tiér'a Romanesca n'a fostu unu generalu séu unu rege mare, ci a fostu . . . Dascalulu Lazaru.

Fortia care a ucisu pentru totdeun'a pe Fanarioti si a scapatu tiér'a de funestele influentie ale regimului lor asup'a nationalitatii nostre, n'a fostu fortiaarmateloru totoruru Rusiloru, ci a fostu fortia cuventarii acelu obscuru Transsilvanenu cegasise unu refugiu si unu auditoriu de cáti-va discipoli intr'o camera obscura si daramata dar pe care elu o iluminá si o inaltia prin cuventarile sale in care elu vorbia Româniloru de limba si de nationalitate.

Cuvintele sale nu cadura pe locul petrosu si sterpu de care vorbesce porabol'a Evangheliei si in care semantia cea buna nu póte prinde redacina si se usuca indata ce o depunu acei'a care o sémena.

Cuvintele sale cadura pe pamentu bunu si Satan'a, spiritulu reului, care se temea cá se nu fimu mantuiti printr'ens'a, nu potú sa inabusiesca séu sa radice semantia cea buna care dede fructu si acest'a fu punctulu de plecare alu scóloru nostre nationale.

Fratii nostri de preste Carpati se ocupa acum forte multu de limba, si societatea literaria romana din Aradu a adressatu o scrisore, este cátu-va tempu, cátra Asociatiunea transsilvana si cátra societatea din Bucovina pentru a se convocá unu felu de congressu unde sa se discute cesti'a unificarei ortografiei române.

Acésta scrisore, dice unu jurnalulu românu, ce este in Pest'a (Conc.) nu esclude pe Români de preste Carpati, ci a lasatu in liber'a lor voia a-si alege membri prin care ei se voru representá si voru participá la stabilirea ce o dorimu atátu de ferbinte pentru interesulu literaturii nostre. Noi porurea amu doritu sa se statornicesca ortografi'a cu concursulu totoruru Româniloru cá astfelu sa póta fi m o r a l m e n t e obligatorie pentru toti . . .

Amu ingrijitu neintreruptu sa vedemu cum voru priimi Români de preste Carpati idea stabilirei unei ortografii. Ei nici luara noitie prin jurnalele lor despre acestu evenimentu. . .

Póte ca frații noștri, adauga dîsul jurnalul, cá ómeni politici, cugeta mai multu de cátu vorbescu astfelu sí in asta privintia i-si voru fi fácutu socota.

Sa facemu ca vorbele jurnalului românú din Pest'a sa nu fie o ironia pentru noi, ci sa arátámu ca cá ómeni politici cugetámu mai multu decátu vorbimu.

Sperámu ca pîntre membrii Consiliului generalu alu instructiunei publice ce dîn tóta Romani'a suntu convocati astadi in Buresci se voru aflá unii care voru cugetá asupr'a mijlóceloru eloru mai nemerite pentru a ajunge la solutiá questiei ce preocupa atátu de multu pre frații de preste Carpati. Cu atátu mai multu ca anarhia in ortografia de care ne servimu este completa, anarhia impinsa atátu de departe in cátu chiaru numele proprii numai scimu cum sa le scrimu modificandu-le adesea: asiá spre esemplu vedemu scriindu-se candu:

Alessandru Ión I. candu Alexandru Ión I.
Massimu s'au Maximu
Alessandrescu s'au Alexandrescu, s'au Alecsandrescu.
Essarhu prin modificatia ortografiei priimitive Exarchu.
„Natur'a," neprejudicandu in sa questia, sí cá s'o dica intreacatu, crede ca adevérata ortografia a acestoru nume proprii este cea urmatóre:

Alexandru Iónu I. iar nu Alessandru Ion I.
Maximu iar nu Massimu.
Alexandrescu iar nu Alessandrescu.
Exarchu iar nu Essarchu.

Credemu, ca aceste persóne dintre cari cea d'antáiu este capulu Statului Românú, celalaltu membru alu Consiliului permanentu alu Instruct. publice, cea de a trei'a Directoru alu Ministerulni Instructiunei, Culteloru sí Instr. cea din urma prof. de facultate sí membru alu consiliului generalu alu Instr. publ. credemu, dîcu ca aste persóne se interesá a scí care este adevérat'a ortografia a numeloru ce pórtá.

Nu credu ca póte fi cesti'a care sa-i atinga mai de aproape decátu „cesti'a stabilirei, ortografiei române.“ „Natur'a.“

Nr. 37—3 Concursu de stipendii.

Devenindu vacante trei eventualminte cinci stipendii dîn fundatiunea Franciscu Iosefina sí anume unulu de 200 fl. v. a. pentru unu ascultatoriu de vre-o facultate la universitate sí alte dóue fia-care de câte 100 fl. v. a. eventualminte patru de câte 50 fl. v. a. pentru ascultatori la vre-o academiá din Transsilvani'a in urm'a conclusului Conferintiei tinute pentru afacerile fundatiunei in 5 Septembrie a. c. se deschide prin acést'a Concursu. —

Doritorii de a se 'mpartási cu ver unulu din aceste trei eventualminte cinci stipendii, au sa-si adreseze la subscriss'a eforia celu multu pána in 24 Septembrie e. v. a. c. suplicele sele instruate cu Atestatu de botezu, de seracia, sí cu Testimoniu de Maturitate séu academicu. —

Sabiiu 5 Septembrie 1865.

Efori'a fundatiunei Franciscu Iosefina prin
I. Popescu m. p. Secr. alu Eforiei

Nr. 41—2 Concursu.

Cu provocatiune la publicárele dîn anii trecuti pentru traducerea lui Tacitu sí Iornandes prin Journalele romanesci, fácute, se scrie din nou unu Concursu, pána la terminele josu insemnate.

1) pentru traducerea in limb'a romána a scripturiloru lui Tacitu, ce esistu, cumu-su: Agricola, Germani'a Istori'a, sí Anales, pentru care s'au depusu de Domnulu Conte Scarlatu de Rosetti inca in anulu 1862. unu premiu de 100 fl. v. a. sí care pána acum cu interessulu lui s'au suitu la o suma camu de 1200 fl. v. a. sí sporiulu interessului care se va adauge pána la terminulu scrisu.

2) pentru traducerea in limb'a romána a lui Iornandes care totu de predisulu Domnu Conte in anulu 1862 s'au premiatu cu 250 fl. v. a. sí care pána acum cu interessulu lui au formatu o suma la 300 fl. v. a. sí sporiulu interessului care se va adauge pána la terminulu scrisu.

Traducatoriul acestoru clasici se poftescu cá traducerile fácute, sí anume:

1) a lui Tacitu pána la ultim'a Septemvre 1868.
2) „ „ Iornandes pána la ultim'a Septemvre 1866, cu atátu mai multu, sa le tramita la subscris'a Eforie in modulu usitatu, adeca insotindu-si manuscrisele de o epistola sigilata, pe acárei convertu, se stea scrisu unu motu óresi-care eara in launtru numele sí locuint'a concurentului, — cáci nesosindu pána la terminulu arátatu, traducerile opuriloru acelor'a — premiiloru preedíse, Domnulu Premiatoru va da alta destinatiune totu in favórea literaturiei.

Manuscrisele incurse se voru apretiu prin o comisiune competinta, iara rezultatulu atátu in privint'a lui Tacitu, cátu sí a lui Iornandes dîn preuna cu parerea aprobatóre s'au desaprobátóre a comisiunei se voru aduce prin díuarie la cuno-

scintia onor. publicu la tempulu seu sí cele premiate voru remané in dispositi'a Domnului Premiatoriu, fára a mai avea altu ce-va a pretinde traducatoriulu, de cátu premiulu destinatu cu interessulu lui pána la tempulu premiárei.

Brasiovu in 30 Augustu 1865.

Dela Efori'a scóleloru centrale románe de legea gr. orientale.

Nr. 42—1 Concursu.

Devenindu vacante statiunile invetiatoresci din comunele Vidr'a de mediu, Scarisiór'a sí Albacu (comun'a bisericésca Arad'a), cari suntu impreunate anume:

a) Vidr'a de mediu cu unu salariu anuale de 200 fl. v. a. o gradina mare, cuartiru sí lemne.

b) Scarisiór'a cu unu salariu anuale de 200 fl. v. a. cuartiru sí lemne.

c) Albacu — Comun'a bisericésca Arad'a — cu unu salariu anuale de 200 fl. v. v. cuartiru sí lemne.

La cari statiuni invetiatoresci se deschide concursu pána la 16 Octovre st. v.; doritorii de a ocupá aceste statiuni invatiatoresci pána la susu numit'a di au a-si asterne concursese sele la subscrisulu, provideute cu documentele:

1) ca suntu de religi'a gr. or.

2) ca au absolvitu gimnasiulu inferioru s'au celu putinu cursulu pedagogicu séu clericalu in institutul Archidiecesanu.

3) ca sciu cantárele bisericesci,

4) ca au moralitate buna.

Protopresbiteratulu sí Inspectoratul Distr. gr. or. alu Cámpeniloru.

Cámpeni 25 Augustu 1865.

I o a n n P a t i t i ' a
Protopopu sí Inspectoru district.

Nr. 43—1 Concursu.

Devenindu vacante statiunile invatiatoresci din Comunele gr. orientale, Protopopiatulu Albei-Iuliei:

a) C i e l n ' a impreunata cu unu salariu anuale de 100 fl. v. a. 10 ferdele de bucate jumetate gráu, jumetate cucuruзу, 4 stángini lemne de focu, sí cuartiru naturale;

b) C r i c á u impreunatu cu unu salariu anuale de 100 fl. v. a. din cass'a comunale, 4 stangini de lemne, sí cuartiru naturale;

c) S t r e m t i u impreunatu cu unu salariu anuale de 100 fl. v. a. cuartiru liberu, sí lemne de focu— pentru ocuparea acestor'a se deschide prin acést'a Concursu pána la 15 Oct. e. v.

Doritorii de a ocupá vreun'a dintr'acestea statiuni invatiatoresci, pána la susprefipt'a di au a-si asterne cererile sele cu documintele:

1) ca suntu Románi de religi'a gr. orientale,

2) ca au absolvatu gimnasiulu inferioru, s'au celu putinu 2 clase gimnasiale, sí cursulu pedagogicu, s'au clericalu in institutul Archidiecesanu in Sabiiu,

3) se produca atestate de consciintie indestulitóre despre limbile patriei,

4) ca sciu cantárele, sí tipiculu Bisericescu,

5) ca suntu in privint'a morale, sí politic'a nepatali, sí
6) cá casatoriti fiindu, traiescu cu sotiile loru in frie'a lui Dumnedieu.

Cieln'a 6 Septembrie 1865.

Grigoriu de Ratiu
Prot. gr. orient. Albei-Iuliei sí Inspect. Scol. distr.

Nr. 39—2 Concursu.

Spre ocuparea postului nou invetiatorescu la scól'a romána gr. res. din Comun'a Betleanu, pentru a II-a Classa normala, se deschide Concursu pána la 1 Octovre a. c. cu carea este impreunatu unu salariu anuale de 200 fl. v. a. cuartiru liberu, cu camara, pivintia, curte separata cu grádina de legumi,— 3 stángini lemne de focu, sí de totu copilulu la da la umblatoriu câte o ferdela bucate; — care salariu se va scóla t tu pátrariulu de anu regulatu; jumetate dîn fondulu scólei sí jumetate dela Cass'a comunala; iara pe viitoriu déca se va arátá sporiu bunu, salariulu se va mai imultí. —

Doritorii de a ocupá acestu postu; au de a-si asterne cererile sele cu mána propria scrise, sí dupa lege timbrate, la subscrisulu documentandu,

1) ca suntu románi de relegea gr. resaríténa,

2) ca suntu clerici séu pedagogi absoluti,

3) ca suntu cantáreti bisericesci, sí sa scia limb'a germana*) bine,

4) ca suntu in privint'a morala nepetati; sí

5) déca suntu casatoriti, ca traiescu cu sotiile loru in frie'a lui Ddieu nevinovati.

Fogarasiu 26 Augustu 1865.

Petru Popescu m. p.
Prot. gr. res. alu Tract. I alu Fagarasiului sí Insp. scol. District.

*) Din eróre in nr. trecutu s'au fostu tiparitu: romána

Red.)